

Reference:

„Na pozici krajské školské koordinátorky prevence jsem nastoupila v říjnu 2012. Měla jsem velké štěstí, že jsem byla přijata od ledna 2013 do specializačního studia pro školní metodiky prevence realizovaného organizací Semiramis, z. ú. Nejen že jsem se dozvěděla spoustu pro sebe nových a přitom základních a zásadních informací o projevech rizikového chování, o jejich způsobu řešení, o práci se třídou, důležitosti přijetí pozice školních metodiků prevence ve školách, ale velice důležité pro mne byly i postřehy kolegů z kurzu, tedy pedagogů, metodiků, kteří otevřeně mluvili o problémech, se kterými se ve školách potýkají. Pro úřednici jsou to cenné informace. Navázali jsme osobní vazbu, ze které snad mohu říci, stále vzájemně čerpáme. Vzhledem k tomu, že Semiramis, z. ú., na přelomu roku 2014/2015 pořádal ještě nastavbový vzdělávací kurz, opět jsem jejich služby ráda využila. Dodnes z poskytnutých informací a materiálů čerpám. Především děkuji lektorům Mgr. Markétě Jírové Exnerové, DiS., a Bc. Miroslavu Zavadilovi, DiS. Věřím, že nejen já, ale všichni do spolupráce zapojení pedagogové jsou s prací a nabídkou Semiramis, z. ú., spokojeni.“

Mgr. Dita Kosová, krajská školská koordinátorka prevence, Královéhradecký kraj

Školská sociální práce v praxi

Mgr. Eva Hurychová,
spolupracující sociální
pracovnice proFem

V roce 2016 vznikla Asociace školské sociální práce v ČR, z. s. Byla založena s cílem, aby i u nás došlo k legislativnímu ukotvení profesní pozice školské sociální práce a jejímu právoplatnému uplatnění v praxi.

Profese má kořeny v Americe, historicky je datována již kolem roku 1890. Na území USA byla praktikována nejprve formou tzv. navštěvujících učitelů (*visiting teachers*), kteří se později v roce 1921 sdružili v Národní asociaci navštěvujících učitelů (NAVt). Školská sociální práce se rychle rozvíjela a šířila do dalších zemí, v současnosti je jich přes 100. V minulosti už u nás byla školská sociální práce zavedena, v 50. letech 20. století byla ale její činnost ukončena. V dnešní době je víc než na čase společnost podrobněji informovat o jejím významu a obsahu. Asociace školské sociální práce v ČR, z. s., (dále jen "AŠSP,") vzniklý deficit napravuje, protože školská sociální práce svými určujícími faktory celosvětově prokázala,

že v komplexu přispívá k úspěšnosti ve vzdělávání a rozvoji všech žáků i studentů. Pro AŠSP je hlavním mottem, aby školská sociální práce také pomáhala našim žákům, studentům a všem ostatním – pedagogům, rodičům, zákonným zástupcům, nepedagogickým a jiným odborným pracovníkům. Zakladatelkami AŠSP se specializací na školskou sociální práci s dalšími příslušnými kompetencemi jsou Mgr. Eva Hurychová, Mgr. Bc. Blanka Ptáčková a Mgr. Jitka Budínová.

Z Národní asociace sociálních pracovníků v USA (NASW) vznikl speciální výbor, jenž v letech ustanovil **standards školské sociální práce**, kterými jsou pravidelně revidovány

a inovovány. Dle nich je **školská sociální práce definována jako aplikovaná a nejdynamičtější specifická činnost v oblasti sociální práce s širokou a specializovanou profesní praxí**. AŠSP si k ní dovolila přidat vlastní dovětek, **aby v České republice tato praxe znamenala první zachytý bod, který bude při hledání řešení různorodých problémů žáků a studentů zastřešovat včasnost**. Jinými slovy **neodkladnou a kontinuální dynamiku k rychlejší pomoci**, což je nezbytné zejména ve vývoji nezletilých, kteří jsou nejohroženější a nejzranitelnější skupinou.

V praxi se bohužel setkáváme s tím, že k pomoci někdy postup značně pokulhává a tím se jen prohlubují negativní dopady. U školské sociální práce je nutné sdělovat informace o její užitečnosti, kdy při legitimním vymezení pomůže k včasnému řešení rozličných problémů. Je škoda, že slovo sociální mívá často jen pejorativní nádech, ačkoli jeho význam signifikuje hlavně společenskost, humánnost, synonym by se u tohoto pojmu našlo víc. Ve vyspělém světě provází společenská pomocná ruka život každého člověka od narození do konce života, o to víc je nutné podávat ji žákům v interakcích se školou, kde tráví mnoho let polovinu dne.

Problémy dětí nejvíc pramení z prostředí, kde vyrůstají, a na to se nesmí zapomínat. **Týká se všech vztahových záležitostí, rozvodových situací rodičů, včetně domácího násilí, sexuálního zneužívání, zanedbávání výchovy, skrytého nebo klasického záškoláctví a čehokoli dalšího**. Školská sociální práce je velmi důležitá i svým přesahem za školu – dle potřeb pomáhá rodičům a zákonným zástupcům, což je někdy pomoc zcela zásadní. V tomto směru je nutné neoddělovat, ale vnímat všechny souvislosti právě s prostředím, ať školním, rodinným, či mimoškolním, aby se příčiny negativních jevů, které se výrazně podepisují na vzdělávání, mohly odkrývat celostně. Školská sociální práce zahrnuje schopnosti analyzovat a mnoho dalších dovedností s prvky manažera, výzkumníka, iniciátora, prostředníka, ombudsmana, advokáta, koordinátora, vyjednavče, aktivisty či zprostředkovatele, který umí také rozlišovat různá znevýhodnění žáků, provádí depistáže, vytváří sociální anamnézy. Dle aktuálních situací a problémů pracuje s jednotlivými žáky individuálně nebo kolektivně s jejich rodinami a komunitami.

Z mezinárodních standardů školské sociální práce vyplývá, že školský sociální pracovník je včasným diagnostikem se znalostmi etiologie sociálně patologických jevů, krizové intervence při hmotné a sociální nouzi, včetně konkrétního nasměrování k dalším potřebným odborníkům,

aby vznikalo týmové síťování (*networking*). Ke školské sociální práci neoddělitelně patří sociální pomoc u zdravotně znevýhodněných žáků, primární až terciární prevence, poradenství, sanace rodiny nebo komunity. Případně tvorba komunitních škol se zaměřením na různé komunity a školu ve smyslu propojených sociálních systémů.

Obsáhlý a účinný rozměr školské sociální práce naplňuje pravdivý a skutečný význam pro její praxi. **V žádném případě není konkurencí pedagogům či dalším pracovníkům ze školního poradenského pracoviště (školním psychologům, výchovným poradcům, metodikům prevence), při vzájemné kooperaci je naopak nápomocná všem**. Ve školství by se hlavně mělo méně přesměrovávat na pedagogu, jejichž prioritou je vzdělávání, kterým jsou vytíženi na maximum. Je třeba vycházet z faktu, že žádný obor nemá suplovat jiný, ale měl by zůstat ve své působnosti. V daném základu je možné snáz rozvíjet nebo vylepšovat příslušné kompetence, ale jen tak, aby pedagogika zůstala vždy pedagogikou stejně jako jiný obor svým oborem.

Školská sociální práce by se měla stát i v České republice integrální součástí škol, jak je tomu jinde ve světě. S lítostí je nutno říci, že dlouhodobá perspektiva školské sociální práce je pro neustále narůstající různorodé problémy dětí, žáků a mládeže víc než reálná. V současnosti do nich patří již běžně šikana, kyberšikana, vzrůstající spory mezi žáky, poruchy učení a chování, odpor k autoritám, tendence k návykovým látkám, včetně vzniku nových sociálně patologických jevů, které přináší současná doba. Před tímto faktem nelze zavírat oči, protože dnešní vývoj axiologicky mění naše tradice, postoje, percepce, etiku, ne jako v minulosti, kdy podstatné tradiční hodnoty zůstávaly trvalé.

AŠSP podniká pro legitimní zavedení školské sociální práce plno kroků a naštěstí dostává zpětnou vazbu s kladnou konotací. Z různých škol vyznívá nejčastěji slovy: Už aby to tady bylo. Věřme proto, že zavedení této profesní pozice nebude v naší zemi nadlouho a k jejímu urychlení pomůže spolupráce všech škol, školských zařízení, rodičů, odborníků a ostatních. Máte-li zájem o členství, stačí vyplnit přihlášku, bližší informace jsou na www.assp.cz. K dalším aktivitám AŠSP pro školskou sociální práci patří odborné vzdělávací programy, kurzy, workshopy, lektorská a edukační činnost. Členové AŠSP budou zváni na různé akce, kulaté stoly, odborné semináře, interdisciplinární nebo multidisciplinární konference. Do diskusního fóra se mohou přihlásit všichni, kteří mají nové podněty, návrhy, abychom společnými silami dosáhli určeného cíle (e-mailový kontakt asspcr@seznam.cz).